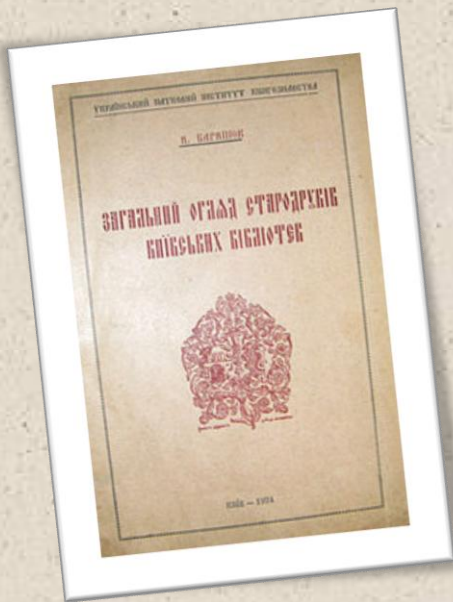

90 років із часу заснування (1922) Українського наукового інституту книгознавства (УНІК)

Український Науковий Інститут Книгознавства, н.-д. установа, заснована 1922 в Києві на базі Гол. Книжкової палати (створена 1919). У.Н.І.К. вивчав питання бібліології, бібліографії, історії друку і готував бібліографічні показники за матеріалами друку УССР. Мав 4 секції: історії, соціології й економіки книги, мистецтва і техніки книги та бібліографії. Інститут у 1924 видав «Загальний огляд стародруків київських бібліотек», автор книги Барвінок Володимир Іванович. У 1923 — 30 видавав журн. «Бібліографічні Вісті» (25 чч.), 1933 — 35 «Наукові Записки». Інститут мав цінну колекцію укр. видань за 1917 — 24. Дир. Інституту був Ю. Меженко (до 1931). 1934 Інститут ліквідовано.

"Загальний огляд стародруків київських бібліотек" Барвінок Володимир Іванович, Український Науковий Інститут Книгознавства.

Теперішня дедалі глибша й повніша інформатизація людської діяльності дає перспективу для належного поцінування значення книгознавчої науки, яка передбачає вивчення рукописної і друкованої книг саме з погляду їхньої ролі в культурному житті та інформаційному забезпеченні суспільства.

Книгознавство, комплексна наука про книзі і книжковій справі, що вивчає процеси створення, поширення і використання творів писемності і друку в суспільстві. Термін «До.» застосовується також для позначення загальної теорії науки про книгу і книжкову справу.

Термін книгознавство вперше впроваджено у двотомній праці австрійського письменника і бібліографа Міхаеля Деніса “Einleitung in die Bücherkunde” (Вступ до книгознавства, Відень, 1777 – 1778; друге видання Відень, 1795 – 1796). В Україні слово бібліологія, що є синонімом книгознавства, впровадив бібліотекар Крем’янецького ліцею Павло Ярко́вський. З 1809 р. він викладав бібліографію, з 1814 р. – курс бібліології, яка включала бібліографію і елементи бібліотекознавства. Варто відзначити, що в Росії термін “книгознавство” вперше застосував вихованець Київської академії Василь Анастасович у 1810 р. (тобто на початку педагогічної діяльності Ярко́вського). Винятково велике значення для піднесення рівня українського книгознавства мали діяльність Українського наукового інституту книгознавства (УНІК), фундатором і директором якого був Юрій Меженко, відділів бібліографії та рідкісної книги Всенародної бібліотеки України (останнім тривалий час керував професор Сергій Маслов). Надзвичайно плідною була співпраця УНІК та ВБУ з еміграційними книгознавцями й бібліографами. До цього великою мірою причинився Лев Биковський, який після праці у ВБУ переїхав до Варшави, згодом проживав у Чехословаччині, після чого повернувся до Варшави. Він був фундатором і основним автором часопису “Українське книгознавство”, серії “Книгозбірня українського бібліографічного мікроба”.

Професор Саул Боровий пізніше згадував, що співробітники Українського наукового інституту книгознавства “працювали в дуже важких умовах, виконуючи роботу, “для якої в звичайній радянській установі був би потрібен штат, більший у кілька разів”.

Особливо високим був рівень органу УНІК – часопису “Бібліологічні вісті”. Для більшості статей характерний серйозний підхід до матеріалу. Викликає повагу і патріотизм авторів – то був не той показний патріотизм, який зводиться до проголошення дзвінких фраз і приписування українській культурі притаманних їй рис, а той, який виливається в почуття обов’язку працювати для цієї культури на гідному її рівні.

У числі перших жертв репресій щодо гуманітарної науки опинилися провідні книгознавці й бібліотекарі. При цьому, поруч зі звинуваченнями в “шкідницьких” книгознавчих теоріях, їм стали приписувати підпільну антирадянську діяльність. 1929 р. були арештовані колишній голова бібліографічної комісії УНІК академік Сергій Єфремов, член комісії мистецтва книги Федір Ернст, член комісії історії книги Павло Балицький, вже згадуваний талановитий книгознавець, працівник УНІК, а потім ВБУ Ярослав Стешенко, директор ВБУ і заступник голови бібліографічної комісії ВУАН Степан Постернак. У кінці грудня 1930 р. арештовано колишнього вченого секретаря УНІК Миколу Іванченка. Наступного, 1931 р., коли тривало слідство проти нього, інститут розгромлено.

На засіданні Київського товариства войовничих матеріалістів-діалектиків 20 травня – 1 червня 1932 рр. та на інших численних зборах і засіданнях висунуто абсурдні звинувачення щодо УНІК у дотримванні класово ворожих “націоналістичних і буржуазно-ідеологічних засад”. Звільнено Ю. Меженка з посади директора інституту, змушені були піти з інституту В. Ігнатієнко, С. Кондра, Т. Алексєнко та інші.

Журнал бібліографа і літературознавця Юрія Меженко “Бібліологічні вісті” висвітлює питання бібліографії, бібліотекознавства, видавництва і книгодрукування. Видання є збірником наукових статей таких видатних бібліографів, як Ю. Меженко, С. Боровий, Д. Балика тощо. Також містяться тематичні ілюстрації (прикладі книжкових обкладинок в однойменному розділі), резюме статей німецькою мовою.

Меженко (Іванів-Меженко) Юрій Алексєєвич
(18.06.1892, Харків — 21.11.1969, Київ), бібліограф,
бібліотековед, книговед, літературознавець, в ТБ 1934–45.

Меженко (Іванів-Меженко) Юрій Олексійович

(*18 червня 1892, Харків — 21 листопада 1969, Київ) —

бібліограф, бібліотекознавець, книгознавець, літературознавець. Народився 5 червня 1892 року в Харкові, зростав у Чернігові, а університетську науку здобув у Московському університеті. Двадцяти п'яти років він поринає в культурну роботу навколо української книжки, бібліотеки й літератури.

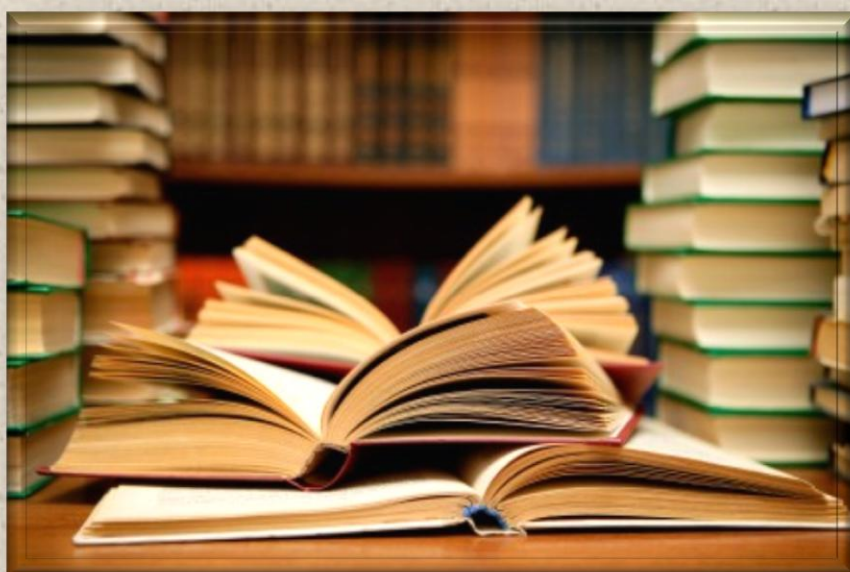
Фактичний керівник бібліотечної справи в роки революції, він був організатором рятування маєткових бібліотек, що лягли в основу Всенародньої Бібліотеки, основоположником Української Книжкової Палати, що мала налагодити збирання біжучої і періодичної продукції. Меженко був першим керівником згаданої Всенародньої Бібліотеки, що протягом кількох років перетворилася в одну з найбільших бібліотек.

Розмах роботи в цій ділянці просто вражає своєю щиротою і пляновістю. З первісного задуму реєстрації всієї друкарської продукції в Україні і наукового опрацювання її він створив інституцію, яка може бути зразком постановки наукової роботи з книгою: Український Науково-Дослідчий Інститут Книгознавства, так званий УНІК. Орган цього інституту «Бібліологічні вісті» став неперевершеним зразком наукового журналу, присвяченого питанням книгознавства в усіх його ділянках і напрямках. Тут співробітничали найкращі сили місцеві і закордонні, багато уваги приділялось історії української книги, книгознавчій хроніці. В роки розгрому українських установ був ліквідований і УНІК, а Меженкові довелося перенести свою діяльність до Ленінграда, де він працював у бібліографічному відділі найбільшої в СРСР Публічної Бібліотеки.

Ресурси Інтернет:

http://leksika.com.ua/13381103/ure/knigoznavstva_ukrayinskiy_naukoviy_institut
http://library.lnu.edu.ua/bibl/images/Vudanna_WEB_pdf/1Visnuk_NB/2006_Vupysk_I/7-19.pdf
<http://litopys.org.ua/isaevych/is01.htm>
<http://www.nbu.gov.ua/books/19/97megen/0.htm>
<http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1801>
<http://druk.kpi.ua/files/publications/Andriychuk.pdf>
<http://korolenko.kharkov.com/63.htm>
http://www.histans.com/index.php?termin=Mezhenko_Yu_O
<http://knyhobachennia.com/?category=13&article=17>
<http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/87/39/>
<http://www.nbu.gov.ua/books/19/97megen/1.htm>
<http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples/7d6ce8fc5be872b9/>

Матеріал підготували:

Михайленко О.Е.
Терещенко А.Г.